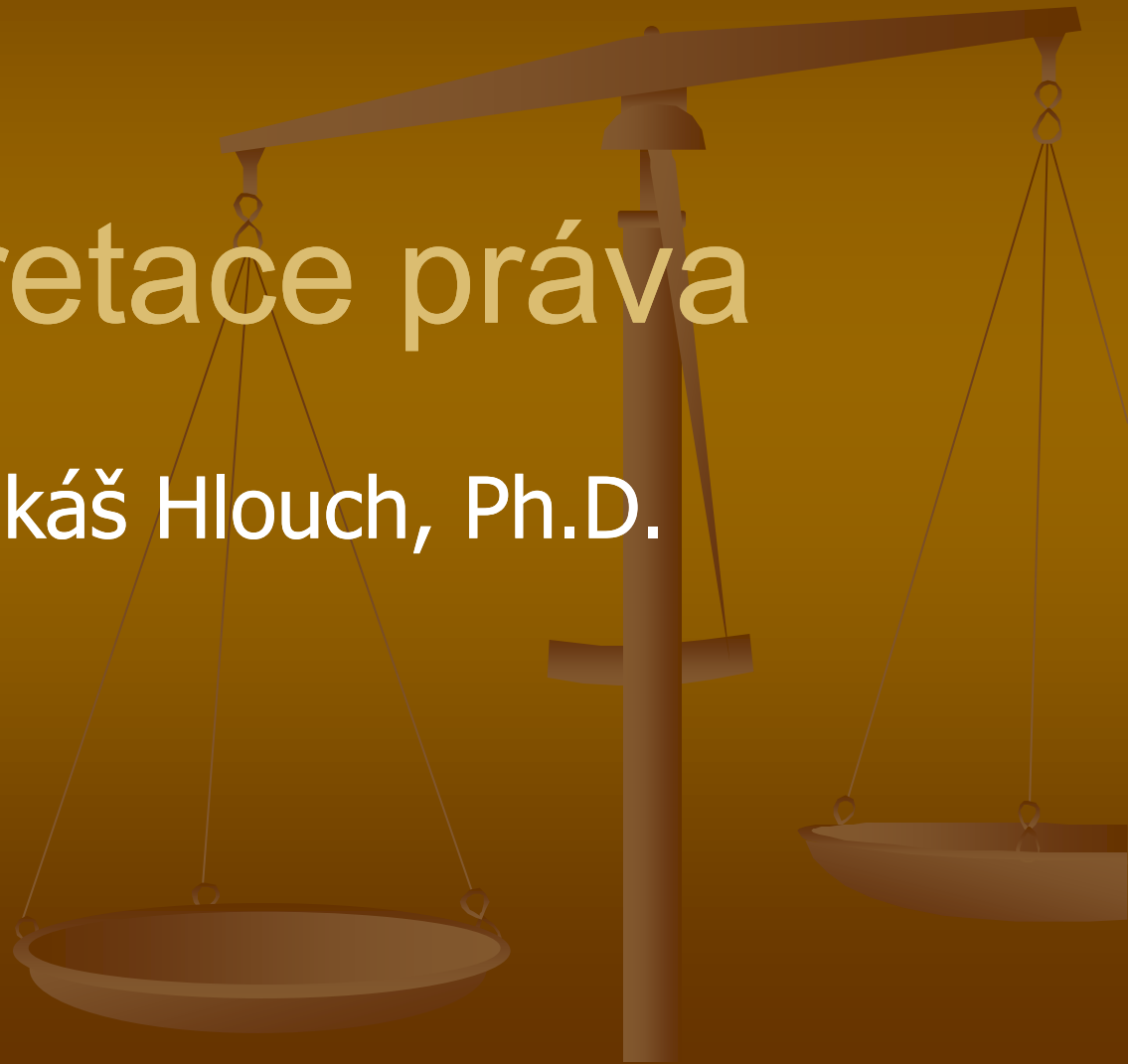

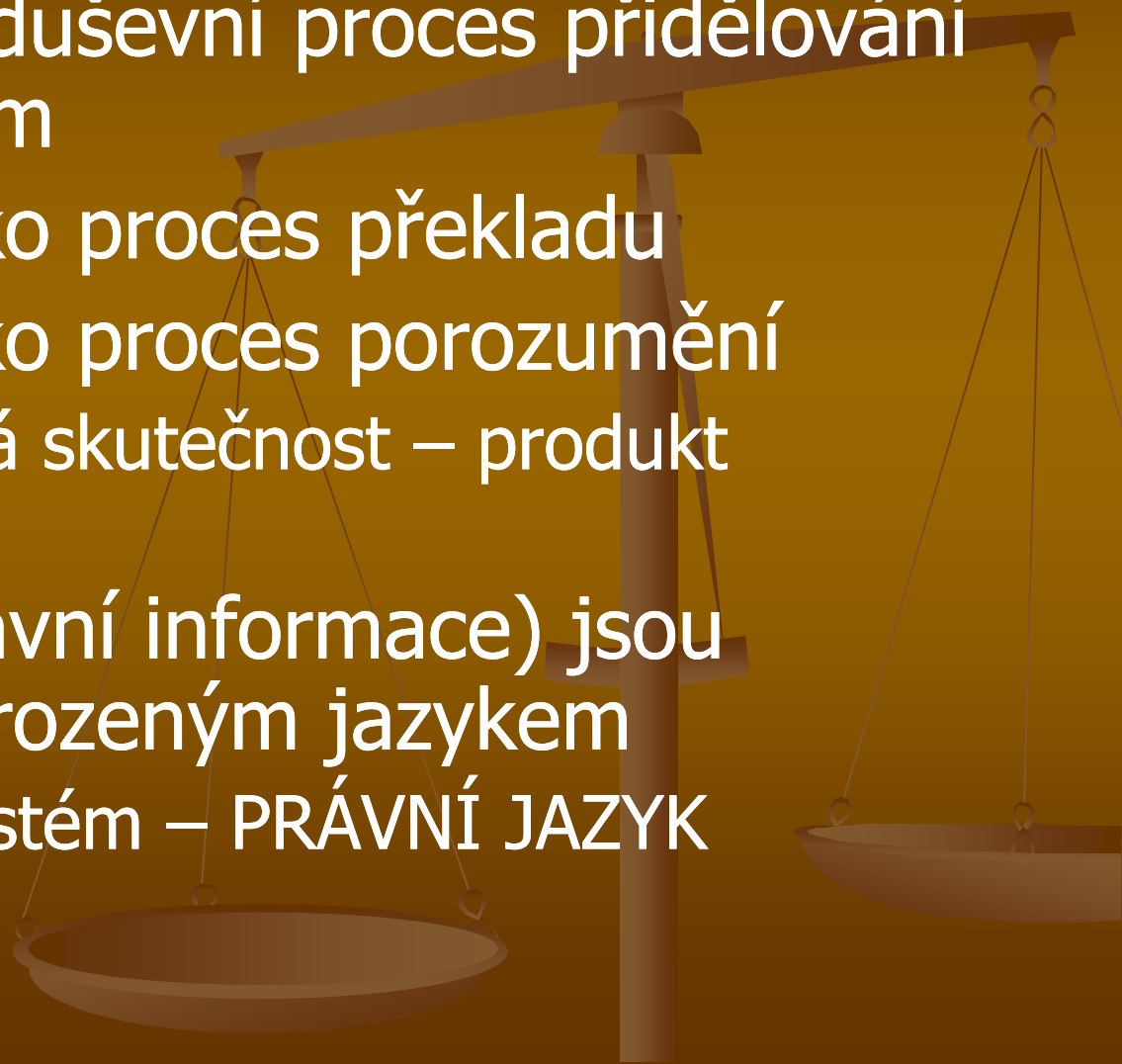
Interpretace práva

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D.

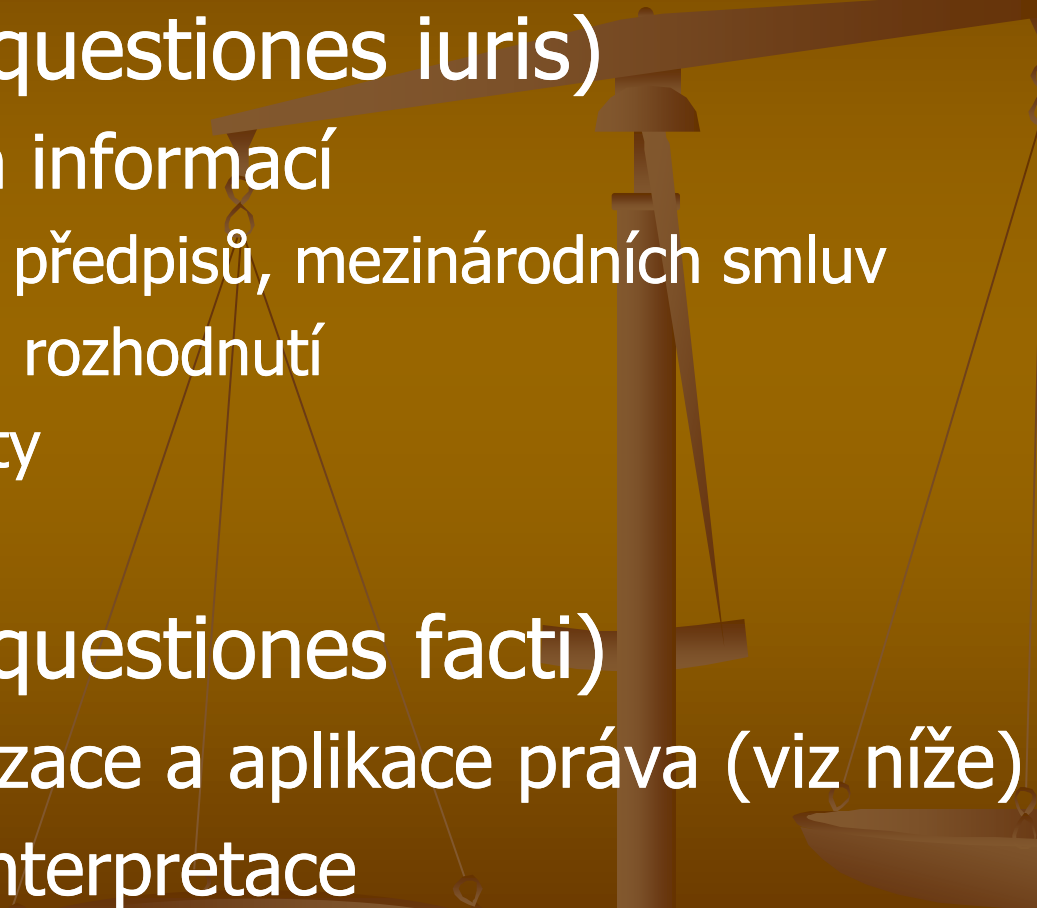

Pojem interpretace

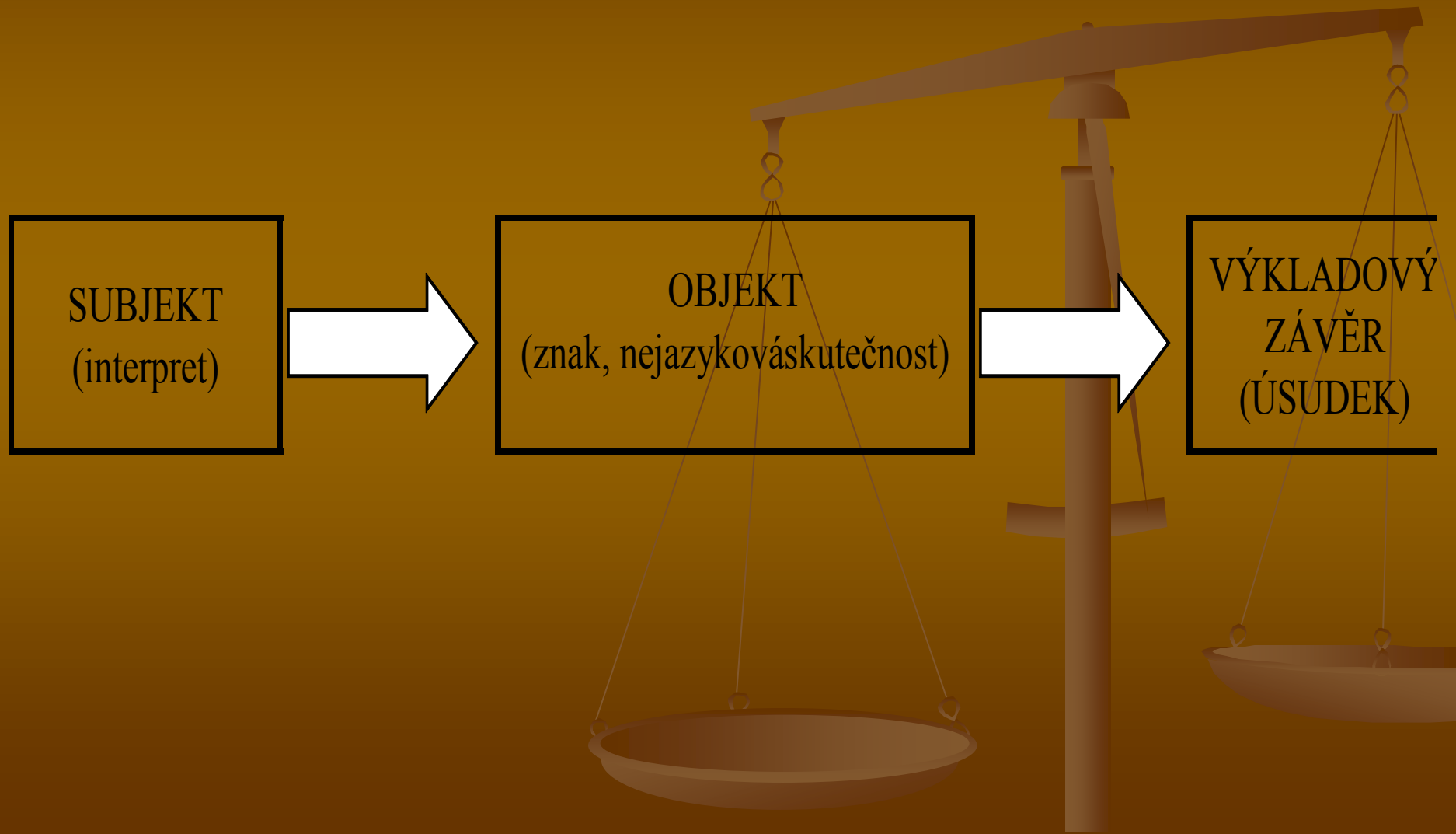
- Interpretace = duševní proces přidělování významu znakům
- Interpretace jako proces překladu
- Interpretace jako proces porozumění
 - Právo je dějinná skutečnost – produkt lidského ducha
- Právo (resp. právní informace) jsou vyjadřovány přirozeným jazykem
 - Speciální subsystém – PRÁVNÍ JAZYK

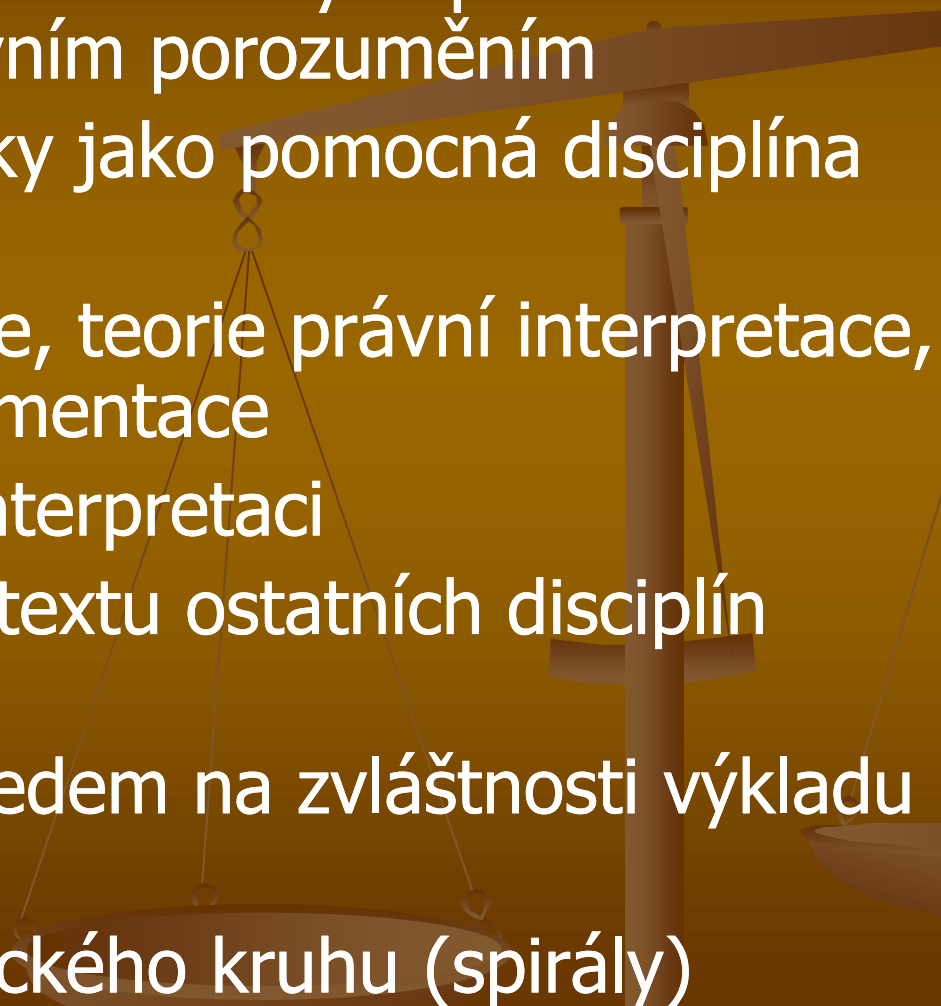
Předmět interpretace

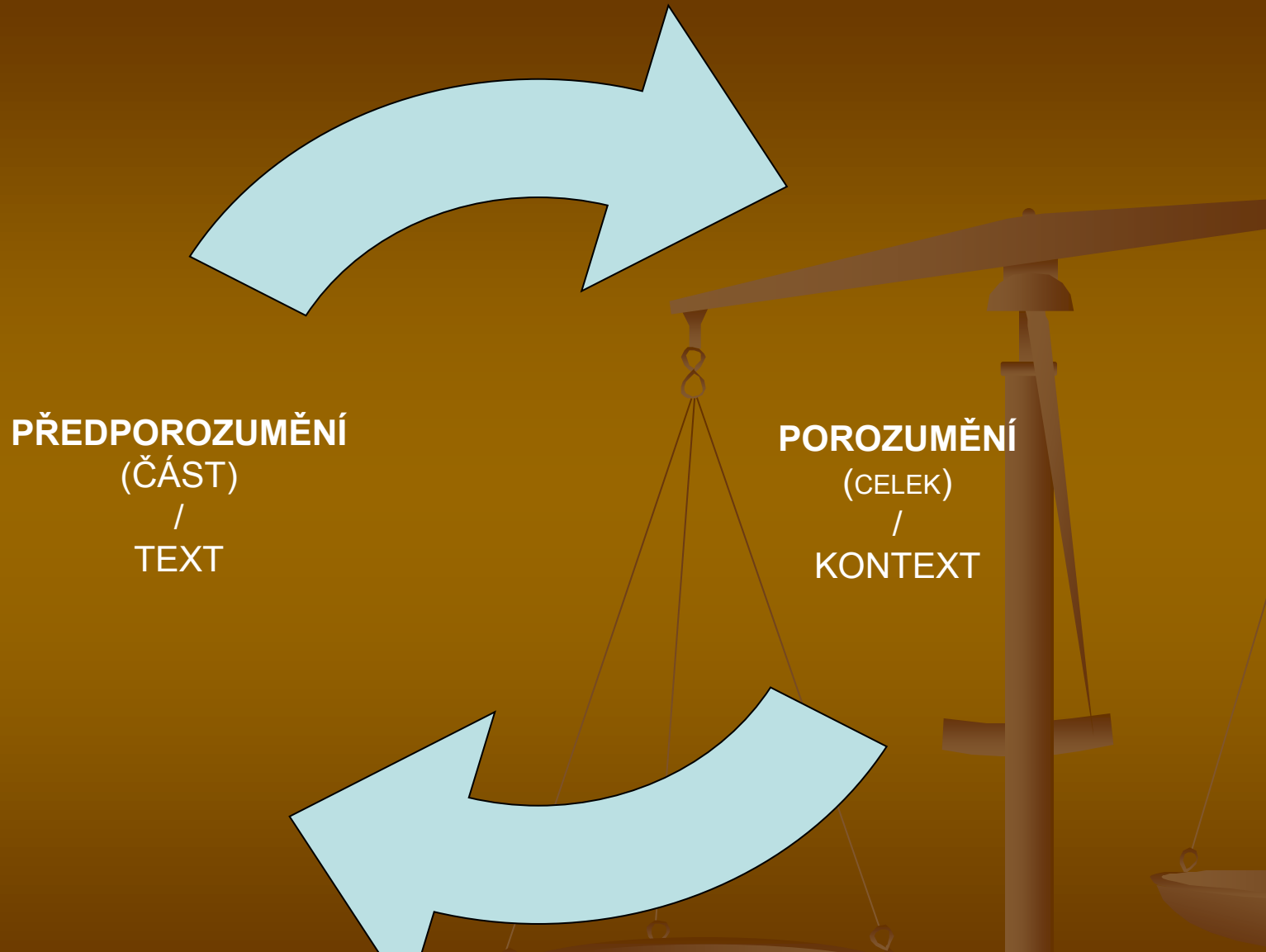
- Otázky právní (questiones iuris)
 - Zdroje právních informací
 - Texty právních předpisů, mezinárodních smluv
 - Texty soudních rozhodnutí
 - Doktrinální texty
 - Smlouvy atd.
 - Otázky právní (questiones facti)
 - V rozměru realizace a aplikace práva (viz níže)
 - Tzv. aplikační interpretace
-

Subjekt-objektové schéma

Právní hermeneutika

- právní hermeneutika se zabývá právní interpretací a právním porozuměním
 - Vývoj od dob antiky jako pomocná disciplína právní vědy
 - Právní metodologie, teorie právní interpretace, teorie právní argumentace
 - Zkoumají právní interpretaci
 - V obecném kontextu ostatních disciplín sociálních věd
 - Specificky s ohledem na zvláštnosti výkladu práva
 - Model hermeneutického kruhu (spirály)
-

PŘEDPOROZUMĚNÍ
(ČÁST)
/
TEXT

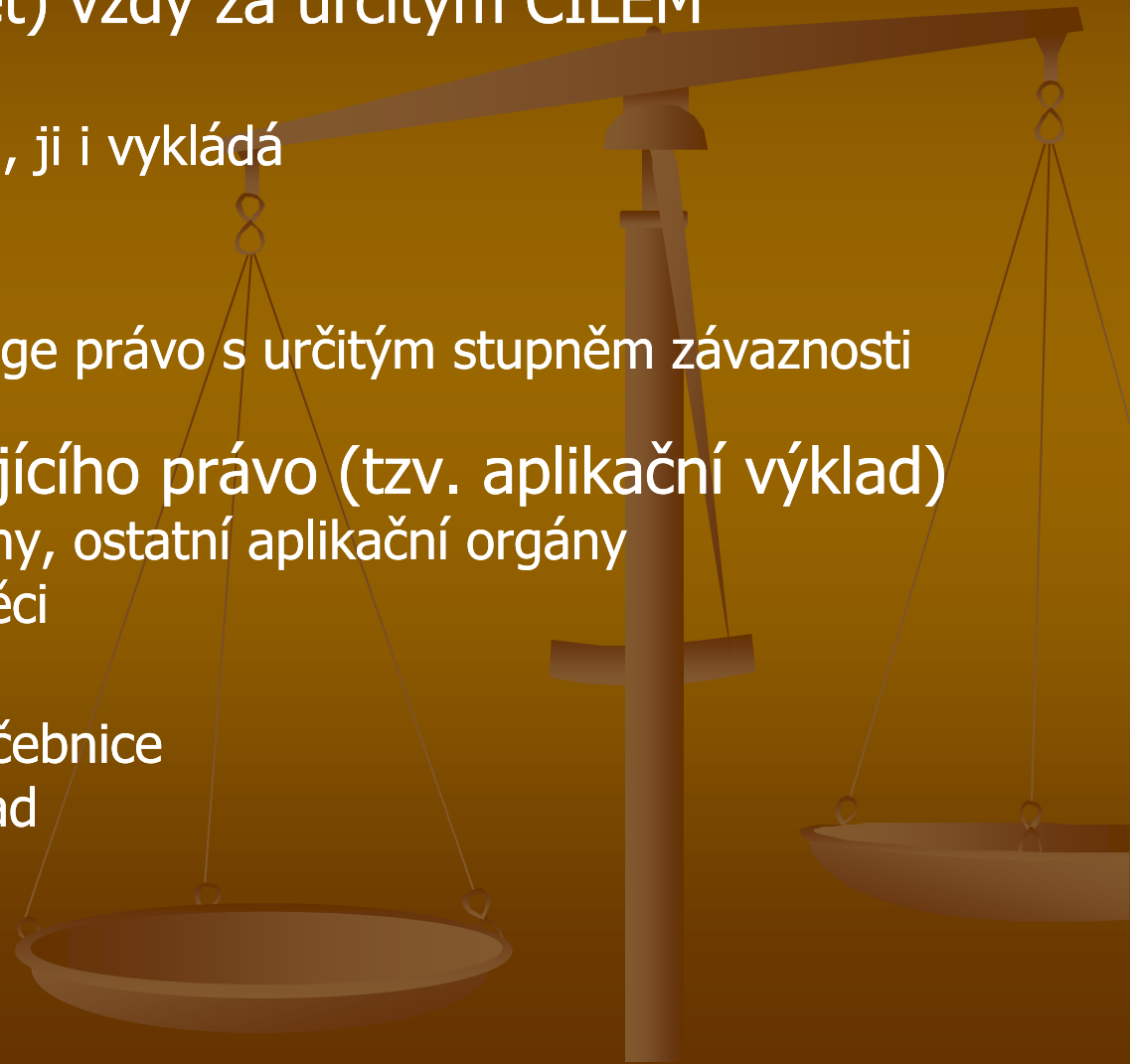
POROZUMĚNÍ
(CELEK)
/
KONTEXT

Hermeneutický kruh

- Vztah znaku (významu) k jeho kontextu
- Porozumění i výklad vznikají v nekonečném koloběhu („*sem a tam*“) přibližování a oddalování vědomí interpreta od objektu interpretace (*Holländer - neustálý řetězec korelací*)
- Cesta od interpretační hypotézy k výkladovému závěru
- V základním rozměru znamená metodu zohledňování tzv. významového celku při výkladu jeho jednotlivých součástí
 - Právní řád je považován za významový celek
 - Skutkový stav je určitý významový celek

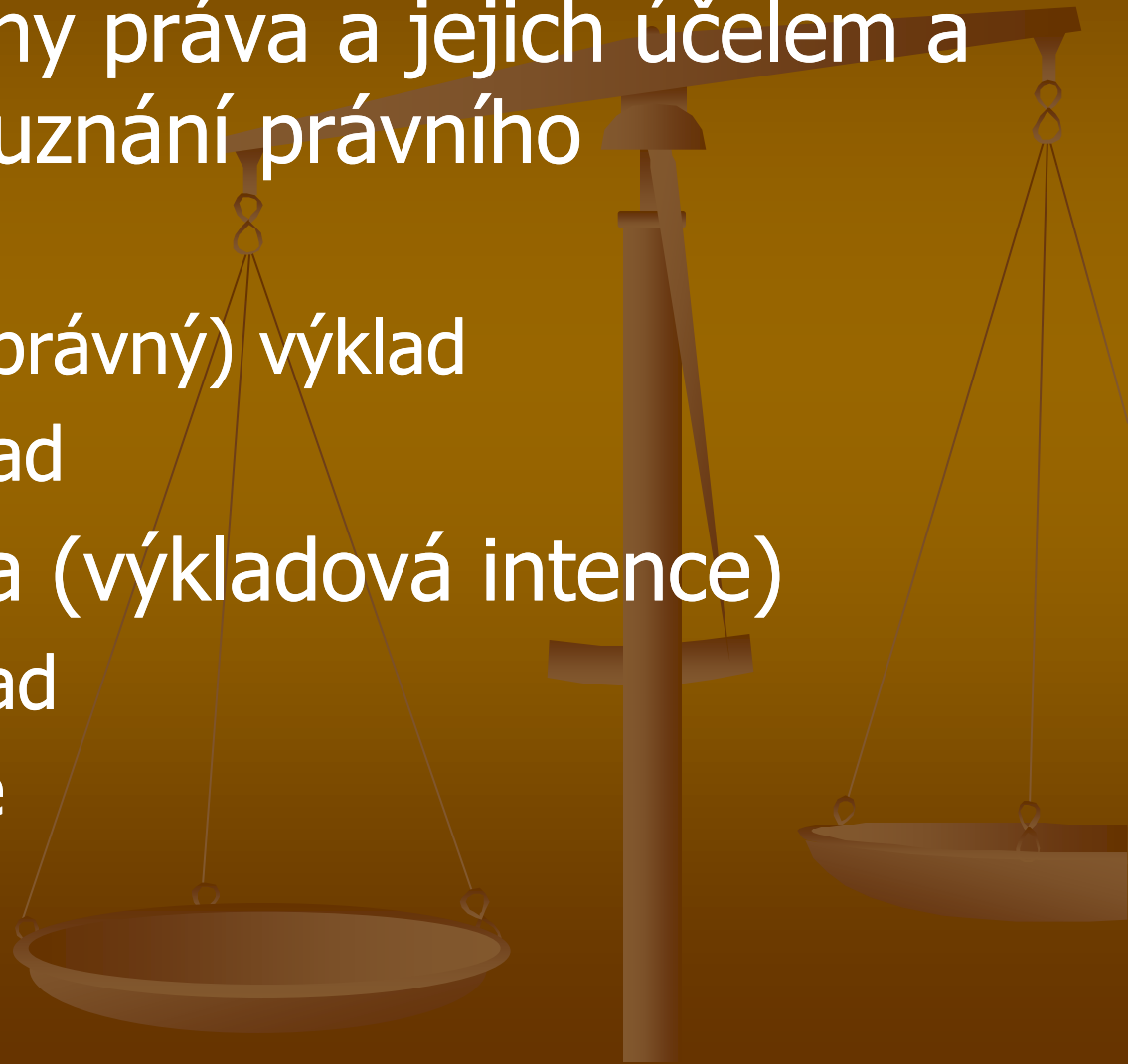
Typologie výkladu dle subjektu

- Subjekt = ten, kdo výklad provádí (tzn. interpretátor/interpret) vždy za určitým CÍLEM
- Autentický
 - Ten, kdo vydal normu, ji i vykládá
 - Legální definice
- Legální
 - Orgán, který má ex lege právo s určitým stupněm závaznosti vykládat právo
- Výklad orgánu aplikujícího právo (tzv. aplikační výklad)
 - Soudy a správní orgány, ostatní aplikační orgány
 - Závaznost v řešené věci
- Doktrinální
 - Komentáře, články, učebnice
 - Nejde o závazný výklad
- Soukromý
 - Laická interpretace

Typy výkladů

- Soulad s prameny práva a jejich účelem a smyslem podle uznání právního společenství
 - Korektní (tzv. správný) výklad
 - Nesprávný výklad
- Úmysl interpreta (výkladová intence)
 - Tendenční výklad
 - Dezinterpretace
 - Falzifikace

Metody právní interpretace

- **tradiční metody výkladu (tzv. standardní)**
 - Jsou odvozeny z obecné teorie interpretace
 - **jazyková (úloha právního jazyka)**
 - **Normativita jazyka vs. normativita právní**
 - **Úloha syntaxe a morfologie**
 - **Výklad právních pojmů – právní lexika**
 - **Podle rozsahu sémantického pole pojmu:**
 - **Striktní (adekvátní)**
 - Číselné pojmy, označení dnů, měsíců, zeměpisná označení atd.
 - **Restriktivní (zužující)**
 - Zásahy do základních práv a svobod
 - **Extenzivní (rozšiřující)**

Metody právní interpretace

- **logická (zvláštní právně-logické argumenty)**
 - Analogické argumenty
 - Argumentum a simile (a pari)
 - Argumenty a fortiori (a potiori)
 - Argumentum a minori ad maius (zákaz)
 - Argumentum a maiori ad minus (dovolení)
 - Analogie legis, analogie iuris
 - Eliminační argumenty
 - Argumentum a contrario, per eliminationem
 - Arg. e silentio legis (mlčením zákonodárce)

Metody právní interpretace

■ **systematická**

■ Vnitřní x vnější systematika

- Vnitřní = principy, hodnoty a účely
- Vnější = uspořádání právních pravidel do větších celků, Systematika právních předpisů (paragrafy, oddíly, hlavy, části)

■ Systematika zákonodárství = výstavba normativních textů

- Vztahy mezi obecnou a zvláštní částí kodexů
- Vztahy mezi souvisejícími právními předpisy
- Tzv. subsidiarita
 - *Nestanoví-li tento zákon jinak, platí (tzn. použijí se) ustanovení.....(např. občanského zákoníku)*
- Význam nadpisů v právních předpisech (*argumentum a rubrica*)

Metody právní interpretace

- **historická (hledání historické vůle zákonodárce) – occasio legis**
 - Zdrojem takových poznatků jsou historické okolnosti vzniku pramene práva
 - V našem prostředí zejména úloha
 - DŮVODOVÝCH ZPRÁV
 - SNĚMOVNÍCH TISKŮ
 - Je pro výklad obsahu práva důležité, co řekl ten který člen zákonodárského sboru?
 - DALŠÍCH ZDROJŮ INFORMACÍ O NORMOTVORBĚ
 - Spíše pomocná úloha, ale důležitost ve spojení s teleologickým výkladem

Metody právní interpretace

- **teleologická (hledání účelu zákona - tzv. ratio legis)**
 - **Subjektivní** (to, co normotvůrce chtěl)
 - ÚMYSL ZÁKONODÁRCE (historicko-teleologický výklad)
 - **Objektivní** (to, co normotvůrce měl chtít)
 - SMYSL ZÁKONA (systematicko-teleologický výklad)
 - **Historický** (to, co normotvůrce chtěl v době vzniku normy)
 - **Aktuální** (to, co má norma znamenat v okamžiku výkladu)
 - Hraje velmi důležitou roli v judikatuře vyšších soudů, zejména Ústavního soudu

Metody právní interpretace

- nadstandardní metody výkladu
 - argumentace principy: princip bezrozpornosti práva, princip právní jistoty subjektů, princip ústavní konformity výkladu, princip eurokonformního výkladu, princip proporcionality (metoda aplikace principů a základních práv a svobod)
- výkladové direktivy (Ústava, Listina, OZ...)
 - Čl. 9 odst. 3 Ústavy, čl. 4 odst. 4 Listiny, § 2 NOZ (ústavně-konformní výklad), § 10 odst. 1, 2 NOZ (užití analogie) atd.
- Otázka existence tzv. ius interpretandi

Nový občanský zákoník

§ 2: výkladové direktivy

(1) Každé ustanovení soukromého práva lze vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a **ústavním pořádkem** vůbec, se **zásadami**, na nichž spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k **hodnotám**, které se tím chrání. Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit.

(2) Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich **vzájemné souvislosti** a z **jasného úmyslu zákonodárce**; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.

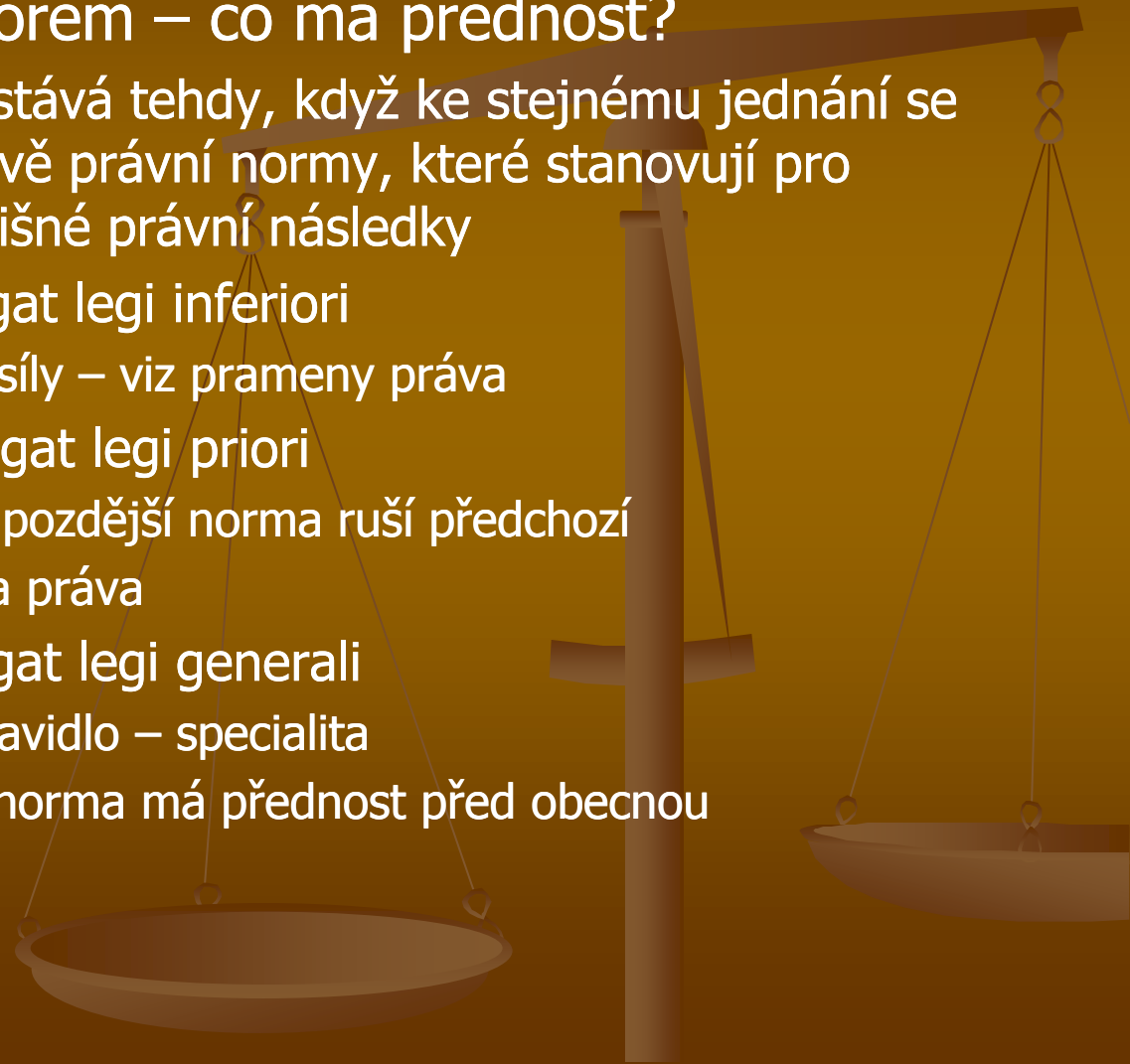
(3) Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s **dobrymi mravy** a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské citění.

Nový občanský zákoník

- § 10 NOZ – úprava dotváření soukromého práva
 - *(1) Nelze-li právní případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení, posoudí se podle ustanovení, které se týká právního případu **co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího.***
 - *(2) Není-li takové ustanovení, posoudí se právní případ podle **principů spravedlnosti a zásad, na nichž spočívá tento zákon,** tak, aby se dospělo se zřetelem k zvyklostem soukromého života a s přihlédnutím k stavu právní nauky i ustálené rozhodovací praxi **k dobrému uspořádání práv a povinností.***

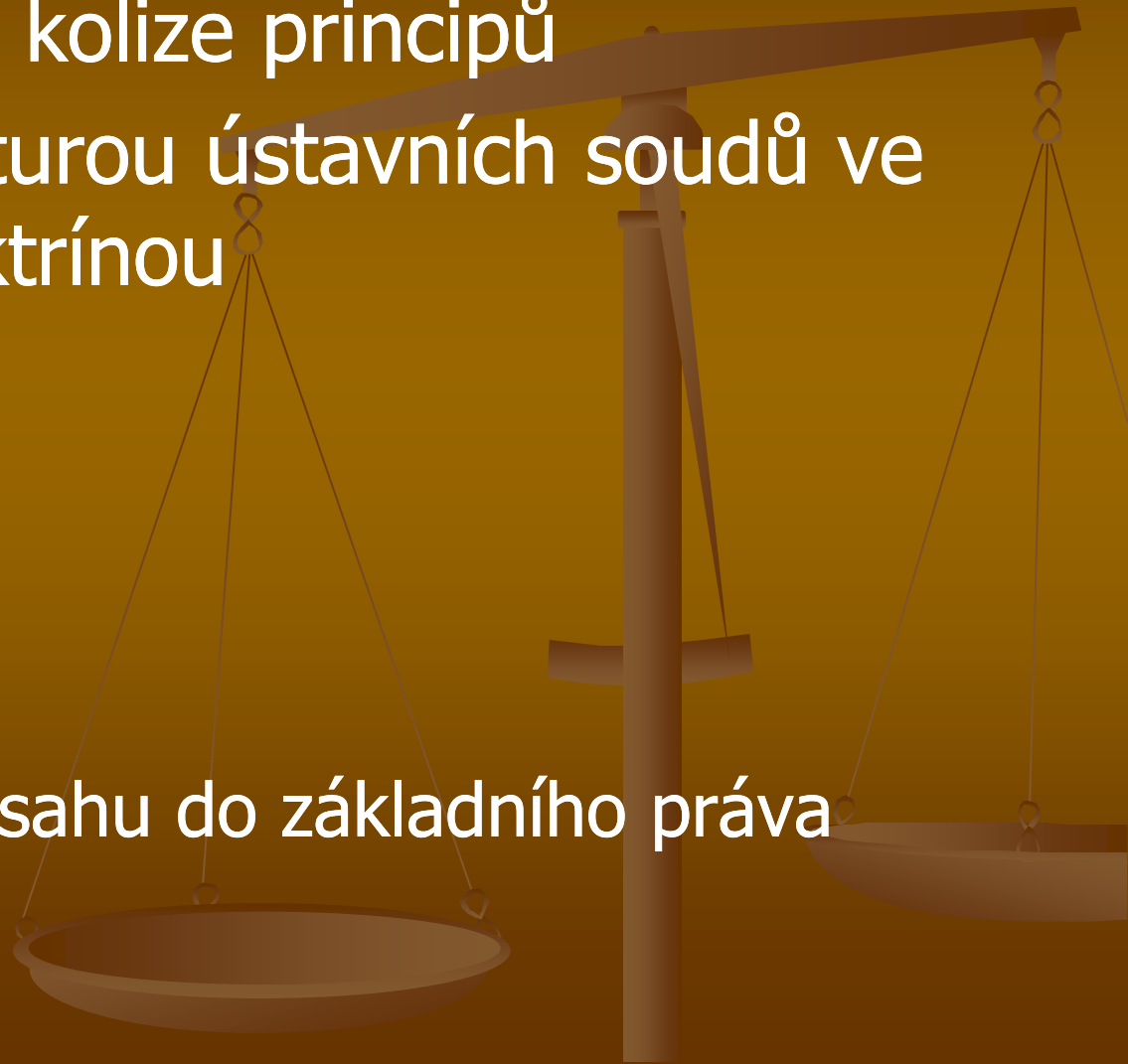
Řešení konfliktu právních norem

- Řešení konfliktu norem – co má přednost?
 - Konflikt norem nastává tehdy, když ke stejnému jednání se vztahují alespoň dvě právní normy, které stanovují pro stejnou situaci odlišné právní následky
 - Lex superior derogat legi inferiori
 - Pravidlo právní síly – viz prameny práva
 - Lex posterior derogat legi priori
 - Pravidlo času – pozdější norma ruší předchozí
 - Intertemporalita práva
 - Lex specialis derogat legi generali
 - Nejobtížnější pravidlo – specialita
 - Zvláštní právní norma má přednost před obecnou

Princip proporcionality

- Kritérium řešení kolize principů
- Dovozen judikaturou ústavních soudů ve 20. století a doktrínou
- Testují se:
 - Vhodnost
 - Potřebnost
 - Přiměřenost
 - Minimalizace zásahu do základního práva

Právní interpretace v procesu aplikace práva

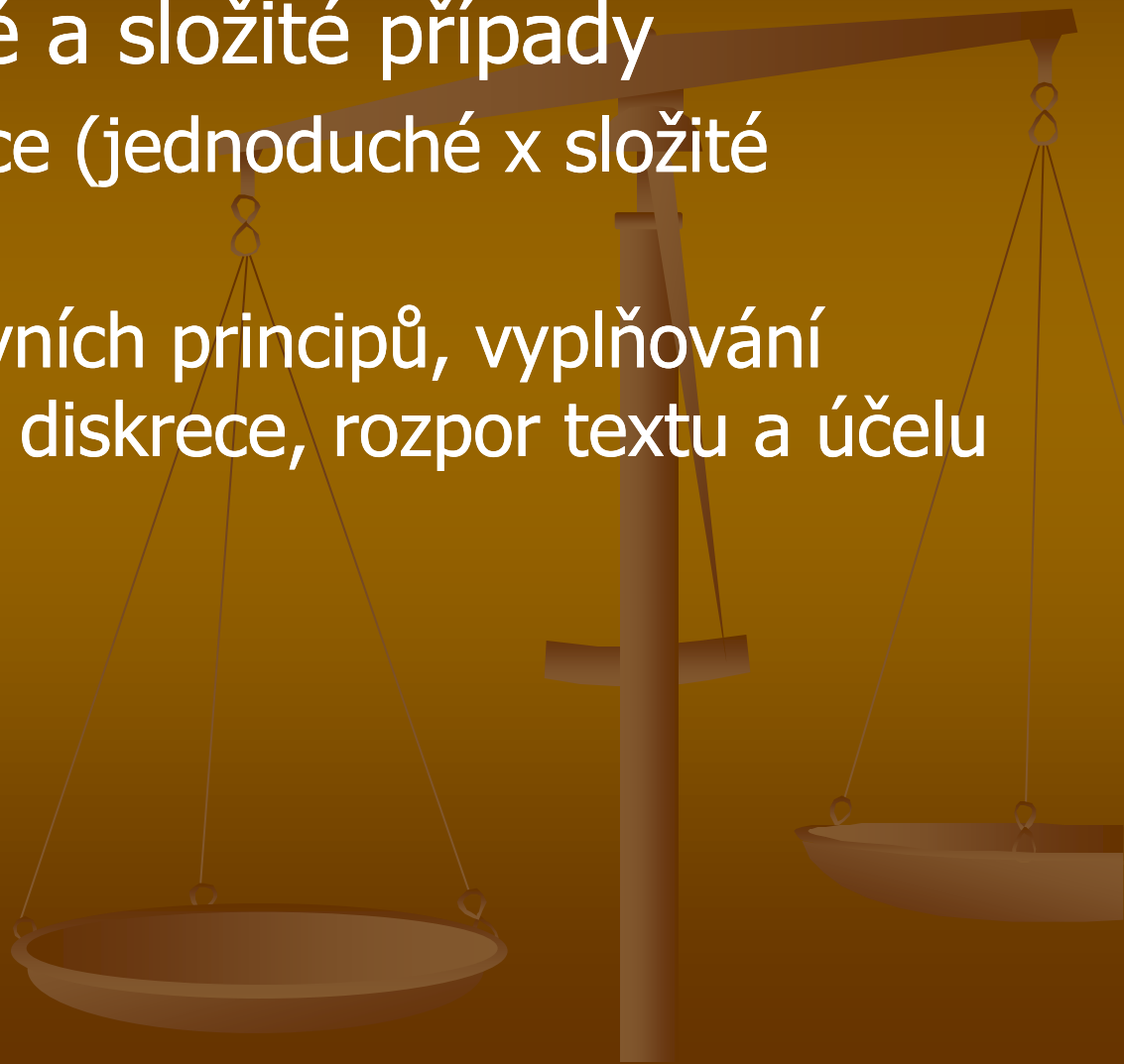
- **Nalezení právní normy (zjištění práva - questio iuris) – tzv. právní interpretace**
 - zásada denegatio iustitiae
 - Rekonstrukce pravidla z právního textu
 - Aplikační orgán vybírá jedno z možných interpretačních řešení, které považuje za **SPRÁVNÉ**
 - proces interpretace a jeho pravidla (viz výše)

Interpretace jako součást rozhodnutí ve věci

- na základě tzv. subsumpce (podřazení popisu skutku pod hypotézu právní normy)
 - právní kvalifikace:
 - Horní premisa = právní věta (výklad pramenů práva)
 - Dolní premisa = skutková věta (porozumění skutkovému stavu věci)
 - I. fáze: podřazení skutkového stavu pod skutkovou podstatu (hypotézu) právní normy
 - II. Fáze: dovození právního následku platného pro daný skutkový stav

Interpretace v kontextu právního případu

- Tzv. jednoduché a složité případy
 - meze subsumpce (jednoduché x složité případy)
 - Zohlednění právních principů, vyplňování mezer, aplikace diskrece, rozpor textu a účelu zákona...

Děkuji Vám za pozornost

